

Tân mạn Thơ-Nhạc
Chủ đề: ngày xưa hoàng thị
Tác giả: Mặc Lâm

PHẠM THIÊN THƯ & NGÀY XƯA HOÀNG THỊ

“Anh trao vội vàng, chùm hoa mới nở...” đó là hình ảnh đầy sức sống của một thời niên thiếu mà ai trong chúng ta cũng đã từng qua. Thế nhưng đối với những ai tò mò thì tác giả bài thơ nổi tiếng này có thật là đã trao chùm hoa cho cô Ngọ để bài thơ trở thành nổi tiếng đến như thế hay không?

Mặc Lâm, phóng viên đài RFA

Vì Phạm thiên Thư, như chúng ta đều biết là một nhà sư, vậy bài Ngày Xưa Hoàng Thị được ông sáng tác từ bao giờ?

“Bài Ngày Xưa Hoàng Thị tôi viết trước khi đi tu. Khi tôi vào chùa rồi thì hình ảnh trên đường đi làm tôi nhớ lại kỷ niệm xưa. Nhớ lại hình ảnh của cô Ngọ, thời học trò ấy mà. Chẳng có tình yêu đâu chỉ là học trò vui vui thôi. Đó là lý do tại sao tôi viết bài đó.”

Bài Ngày Xưa Hoàng Thị tôi viết trước khi đi tu. Khi tôi vào chùa rồi thì hình ảnh trên đường đi làm tôi nhớ lại kỷ niệm xưa. Nhớ lại hình ảnh của cô Ngọ, thời học trò ấy mà.

Nhà thơ Phạm Thiên Thư

Phạm Thiên Thư vừa cho chúng ta biết một chút lý lịch của bài thơ *Ngày Xưa Hoàng Thị*, bài thơ này đã một thời gây sóng gió trong khuôn viên các trường Trung cũng như Đại học tại Việt Nam vào đầu những năm bảy mươi. Nhạc sĩ Phạm Duy đã tình tứ khi chọn bài thơ này để phổ nhạc và sau đó hàng loạt bài khác của Phạm Thiên Thư liên tục chiếm lĩnh đài phát thanh Sài Gòn trong nhiều năm trời.

Mang Thiên vào Thơ

Phạm Thiên Thư có những bài thơ tình tuyệt vời mặc dù bản thân ông là một nhà tu. Điều gì đã dẫn ông tới bên bờ luyến ái khi từ tâm thức ông là đồ đệ chân chính của thiền môn?

Thật ra không phải lúc nào nhà thơ cũng theo đuổi tình yêu. Bên cạnh những lời thơ mang bóng sắc của cái ngã, Phạm Thiên Thư đã mang Thiên vào thơ của ông kể từ bài *Động Hoa Vàng*. Tác phẩm đã mở một hướng nhìn mới vào thế giới của tu trì và từ bên trong người theo gót thiền có cơ hội dần trải những tình cảm trước thiên nhiên, cuộc sống trong đó không loại trừ tình yêu đôi lứa. Tình yêu trai gái trong thơ ông cũng nhuốm phần nào hơi hướm của tăng sòng và từ đó thơ ông trở nên tĩnh tại và sâu lắng hẳn.

“Sau khi vào chùa, thời gian đó cái tư tưởng của nhóm thầy Nhất Hạnh đưa ra gọi là tu sĩ mới ảnh hưởng. Tôi có ý làm sao mà tu theo hướng tinh thần mới, con người mới trong đó có cả thơ phú dưới hình thức Thiên. Đó là lý do tại sao tôi sáng tác thơ tình cảm có nhuốm chất Thiên. Thứ nhất tôi cũng là một người trong học hội Hồ Quý Ly từ năm 19 tuổi cho tới năm 23 tuổi thì tôi vào chùa. Tôi muốn làm sao sử dụng sức mạnh dân tộc vì theo gương Hồ Quý Ly, ông là một vị nghiên cứu chữ Nôm cho nên tôi đưa tinh thần dân tộc là làm sao tạo nét độc sáng cho thanh niên để vươn lên sức mạnh dân tộc qua bài thơ này, mỗi đoạn 4 câu chứa những nét của dân tộc.”

Động Hoa Vàng

Bốn trăm câu lục bát của bài *Động Hoa Vàng* mà Phạm Thiên Thư vừa nhắc tới như một bức tranh xuân trong đó ẩn chứa nhiều triết lý thú vị của cảm quan cuộc sống. Sự bừng nở thi tứ yêu đương trong suốt bài thơ làm hơi thơ trở thành sương sớm quyện trong chút nắng hừng ấm đầu xuân. *Động Hoa Vàng* có thể là nơi non cao, núi vắng nhưng cũng có thể là một xóm nhỏ nào đó giữa buổi chiều xuân im ắng hanh hao. Kể theo Thiên đạo có thể tin rằng mình vừa tìm được một lối nhỏ mong manh giữa cuộc trần dẫn đến sự thoát thai ý thức. Trong khi đó, người trần tục cũng không thể phớt lờ được từng ẩn dụ ý nhị lấp lánh phía sau mỗi câu thơ trong như suối ngàn và xanh như rừng thẳm.

*Con chim mùa nọ chưa chồng
Cũng bay rời rã trong dòng xuân thu
Từ em giặt áo đông tơ
Nay nghe lòng suối hững hờ còn ngâm*

Thuyền ai buông lái đêm rằm
Sông thu ngân thoảng chuông trắng rì rào
Cửa sương nhẹ mở âm vào
Lay nghiêng bầu nậm rượu đào trầm ca

Lên non cuốc sỏi trông hoa
Xuôi thuyền lá trúc la đà câu sương
Vớt con cá nhỏ lòng dòng
Mãi vui lại thả xuống dòng xuôi tơ

Em nghiêng nón hạ cầu mưa
Sông ngâm mây trắng nước chưa buồn về
Hoa sầu cỏ cũng sầu chia
Lơ thơ xanh tụ đậm đĩa vàng pha

Thôi thì thôi để mặc mây trôi
Ôm trăng đánh giấc bên đồi dạ lan
Thôi thì em chỉ là phù vân
Thôi thì thôi nhé có ngàn ấy thôi...

Con khuyển nó hót trên bờ
Em thay áo tím thờ ơ giang đầu
Trông xưa có kẻ trên lầu
Ngày xuân gieo nhẹ trái cầu gấm hoa

Tóc dài cuối nội mây xa
Vàng con bướm nhụy lẫn tà huy bay
Dùng dằng tay lại cầm tay
Trao nhau khăn lụa nhớ ngày sầu đưa

.....

Ừ thì mình ngại mưa mau
Cũng đưa anh đến bên cầu nước xuôi
Sông này chảy một dòng trôi
Mây đầu sông thắm tóc người cuối sông

.....

Đôi uyên ương trắng bay rồi
Tiếng nghe tha thiết bên trời chớm đông
Nửa đêm đắp mảnh chắn hồng
Lại nghe hoa lạnh ngoài đồng thiết tha

*Con chim chết dưới cội hoa
Tiếng kêu rưng giữa giang hà xanh xao
Mai anh chết dưới cội đào
Khóc anh xin nhỏ lệ vào thiên thu*

.....

*Tiếng chim trong cõi vô cùng
Nở ra bát ngát trên rừng quế hương
Tiếng em hát giữa giáo đường
Chúa về trong những thánh chương bàng hoàng.*

Em Lễ Chùa Này

Phạm Thiên Thư cũng được biết tới qua một bài thơ khác mang tên “*Em Lễ Chùa Này*”. Bài thơ có dáng dấp của truyện kể dân gian. Thật ra theo nhà thơ thì câu chuyện này hoàn toàn có thật, ông kể:

... ông ấy nhớ lại tình cảm hồi xưa khi ông còn là chú tiểu thì ông ấy gặp một cô bé đi chùa, ông tiểu cứ đánh chuông cho cô ấy nghe và cuối năm thì cô ấy chết đi. Cảm động từ câu chuyện này tôi làm bài thơ “Em lễ chùa này”.

Nhà thơ Phạm Thiên Thư:

“Bài thơ này sáng tác theo lời một ông thầy khi ấy đã quá 50 tuổi rồi, ông ấy nhớ lại tình cảm hồi xưa khi ông còn là chú tiểu thì ông ấy gặp một cô bé đi chùa, ông tiểu cứ đánh chuông cho cô ấy nghe và cuối năm thì cô ấy chết đi. Cảm động từ câu chuyện này tôi làm bài thơ ‘Em lễ chùa này’.”

*Đầu Mùa Xuân cùng em đi lễ
Lễ chùa này – vườn nắng tung bay
Và ngàn lau – vàng màu khép nép
Bãi sông bay – một con bướm đẹp*

*Tàn Mùa Đông vào chùa bõ ngỡ
Tiễn đưa em trong áo quan này
Từng cội hoa – Trầm lặng thương nhớ
Tóc em xưa – tơ óng như mây*

*Mộ của em – mộ vừa mới lấp
Có con chim – nào hót trên cây
Lời của chim – chìm vào tiếng suối*

Suối xanh lơ – buồn khóc ai hoài

*Rồi từ đây – vườn chùa thanh vắng
Đến thăm em – ngày tháng qua mau
Một nụ mai – vừa nở trong nắng
Hồi em ơi – mây đã qua cầu.*

Đoạn Trường Vô Thanh

Phạm Thiên Thư cũng được biết đến nhiều qua tác phẩm “*Đoạn Trường Vô Thanh*”. Tác phẩm này bị nhiều người cho là chạy đua với Nguyễn Du khi dùng cùng một thể thơ lục bát và tên gọi của tác phẩm. Sự thật ra sao chúng ta hãy nghe nhà thơ trần tình.

“Trong thời gian đó bên Trung Quốc có cuốn sách tựa là ‘Nguyễn Du Là Gì’. Cuốn sách nói rằng Nguyễn Du chỉ dịch của Trung Quốc, về văn chương không có gì độc sáng cả chỉ lấy từ Trung Quốc mà thôi. Tôi viết ‘Đoạn Trường Vô Thanh’ nhằm nói về những nét độc đáo của dân tộc.”

Ngày Xưa Hoàng Thị

Trở lại với “*Ngày Xưa Hoàng Thị*”, tác phẩm đem người đọc tới với thơ Phạm Thiên Thư như chính tác giả thừa nhận. Âm hưởng vừa ngây thơ như thơ sinh lại vừa thâm trầm như người tu thiền khiến bài thơ có nét độc đáo khác biệt vừa lãng mạn vừa uyên nhu, rất riêng tư nhưng không thiếu phần lôi cuốn. Hình ảnh người con trai âm thầm theo sau cô Ngọc mang nét đẹp của vụng dại, hồn nhiên khá tương phản với cái trầm tư của những từ kinh điển như “*Áo Tà Nguyệt Bạch*” hay “*Đời Như Biển Động*” hoặc “*Xóa Dấu Ngày Qua*”. Bài thơ có những chi tiết rất đắt khi gọi lên hình ảnh chú chim non đang giấu mỏ dưới cội hoa vàng. Chú chim lên nhìn một cách thích thú gót chân chàng trai lẻo đẻo theo cô Ngọc trong một chiều tan trường với áo trắng đầy sân.

*Em tan trường về
Đường mưa nhỏ nhỏ
Chim non giấu mỏ
Dưới cội hoa vàng*

*Bước em thênh thang
Áo tà nguyệt bạch
Ôm nghiêng cặp sách
Vai nhỏ tóc dài*

*Anh đi theo hoài
Gót giày thềm lặng
Đường chiều uá nắng*

Mưa nhẹ băng khuôn

.....

*Ôi mối tình đầu
Như đi trên cát
Bước nhẹ mà sâu
Mà cũng nhòa mau*

*Trông đã phai màu
Đường chiều hoa cỏ
Mười năm rồi Ngộ
Tình cờ qua đây*

*Cây xưa vẫn gầy
Phơi nghiêng ráng đỏ
Áo em ngày nọ
Phai nhạt mấy màu*

*Chân theo tìm nhau
Còn là vang vọng
Đời như biển động
Xóa dấu ngày qua*

*Tay ngắt chùm hoa
Mà thương mà nhớ*

Bài thơ tuy nhắc lại một cách dịu dàng kỷ niệm thời xưa nhưng đã động lòng biết bao thế hệ sau đó. Những chàng trai thời a-vòng hôm nay đâu thua gì thế hệ Phạm Thiên Thư bởi họ cũng đã và đang băng khuôn chờ tiếng chuông tan trường để được xao xuyên theo sau gót chân những cô Ngộ thời nay. Mặc dù cô Ngộ của thế kỷ 21 không còn e ấp như xưa nhưng nét duyên muôn thuở của thời áo trắng dễ gì phai nhạt?

Phạm Thiên Thư tuy xuất hiện không lâu trên vòm trời văn học Việt Nam nhưng thơ của ông có những nét rất riêng và sự khác biệt chọn lọc đó đã được trả công từ người đọc lẫn người nghe thơ ông. “Ngày Xưa Hoàng Thị” tuy chỉ là một bài thơ phổ nhạc nhưng có sức thu hút lòng người một cách mạnh mẽ. Bốn mươi năm sau khi nghe lại bài thơ này người ta vẫn không khỏi ngạc nhiên tự hỏi sao lại có một bài thơ hay như thế?

Mặc Lâm

*Nguồn: Internet eMail by **tkd** sưu tầm*